NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novíce izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V saboto 28. maja 1853. *List 43.*

Rodovitnost zemlje povzdigniti po drênaži.

(Dalje in konec.)

„To je pač vse lepo in dobro, kar ste nam v hvalo drênaže tako na tanjko razlagali, povejte nam pa sadaj tudi: kolikopa veljá ta reč? bojo naši bravci prašali. To je zares važno vprašanje, ker dobra reč tudi ne smé predraga biti, da se je lotijo gospodarji.

Tudi o tem bomo resnico govorili, se vé, da po skušnjah druzih dežel, ker domačih še nimamo. Res je, da stroški drênaže niso ravno majhni, al kapital, ki se na tako zboljšano zemljiše naloží, tako dobre činže donaša, da o malo letih je vès poplačan, — le enkrat se za to denar izdá, s tem pa se zemljiše tako zboljša, da je še enkrat več vredno, kakor je popred bilo. Na take činže kapitale nakladati ni nadloga, ampak je sreča kmetijstva.

Po različnosti zemlje pa so stroški enkrat manjši, drugikrat višji. Na Štajarskem znesó stroški za en oral (joh) zemlje v vsem skupej okoli 27 fl. Na Českem — pravi „tednik česke kmet. družbe“ — pride drênaža enega sežnja (klaftre) z vsem okoli 7 krajc., enega orala na 22, tudi 24 fl., tù in tam tudi nižji. Na njivah Wittingauskih kneza Schwarzenberg-a so se stroški drênaže že pervo leto poplačali.

Kaj pa enkrat položene cevi ne prizadevajo več stroškov? Na to vprašanje zamoremo odgovoriti: da skoraj nič več.

Če je drênaža dobro in terdno napravljena bila, ni več druzega dela potreba, kakor da se včasih pogleda: ali vtoki in iztoki niso zamašeni, in da se trebijo, če je potreba. To pa vsak vé, da se tudi hiša podere, če je nemarno zidana bila; taka se zna tudi drênaži primeriti po nemarnosti ali nečimernosti; takrat se vé da bojo stroški poprave veliki.

Kdaj pa je nar boljši čas drênažo si narediti? To se ravna pri vsakem gospodarstvu po okoljšinah njegovih. Na Angleškem jo delajo nar raji pozno poleti. Vselej je pozno poletje za tega voljo nar pripravniši čas za napravo drênaže, ker je zemlja tisti čas nar bolj suha in terdna. Ker pa imajo kmetje takrat nar več dela, so prisiljeni že poprej jo narejati.

Njive je nar bolj prav takrat drênažiti, kadar so z deteljo ali kakošno drugo živinsko pičo obsejane bile, tudi na praho ali sterniše je dobro. Iz tega se vidi, da se ne da vse na enkrat drênažiti, ampak poredoma vsako leto nekaj.

Naši bravci bojo poslednjič še prašali: kako pa se delajo okrogle drênažne cevi?

Za to izdelovanje cevi je potreba mašine *). Delajo se pa iz navadne glíne, iz ktere se opeka (cegel) dela, ki pa ne smé zmešana biti s kamnjem, sicer se mora prav skerbno za to rabo pripraviti. Na Angleškem imajo posebne mlíne in zmleto glíno skozi rešeto čistijo. Ena mašína naredí na dan 8000 do 10.000 cevi po čevlju dolzih. Cevi se žgó kakor opeka v navadnih opečnicah, ali pa v pečéh, ki so nalaš za-nje narejene bile po podobi lončarskih pečí. 2 do 4 dní ostanejo cevi v pêči. 1000 cevi veljá od 10 do 13. gold., kakor je dnína delavcov in pa cena kurjave nižji ali višji. —

In tako smo končali to razlago. Naj bi naši umni kmetovavci, ki imajo veči posestva, in cele soseske združene, ki imajo za drenažo pripravne zemljiša, po vrednosti cenili ti zboljšek zemljiš, kteri je tako važen, da je angleška vlada prostovoljno svojim deželanom trideset milionov goldinarjev ponudila, iz kterega zaklada tisti kmetovavci, ki nimajo dosto premoženja, posojila proti temu dobivajo, da jih v izgovorjenih obrokih (brištih) poplačujejo. Če nam je taka veličanska pripomoč, ktero angleška vlada kmetijstvu ponuja, od ene strani živa priča koristnosti drênaže, zamoremo v poterjenje tega še od druge strani povedati, da kmetovavci na Angleškem, kteri v najem (štant) jemljejo zemljiša, vselej o tem pervo vprašanje zastavijo: „je li zemljiše drênaženo?“ Če ni, ga ne vzamejo ali le za veliko nižji najemšino.

„Novíce“ pa so vesele, da jim je bila priložnost dana, pervim v ti važni prekucii zemljíš, ktero bojo še le naši sinovi in vnuki prav po vrednosi čislali, spodbadljivo besedo kmetovavcem slovenskim govoriti.

Občni zbor kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje.)

V 10. razdelku zbornih pomenkov so prišle sledeče reči na versto:

Gosp. Anton Galle, vlastnik Bistriške grajšine in predstojnik podružnice Ljubljansko-Verhniške, je naznanil zboru: s kakošno silo se pokončujejo gojzdje po tistih hribskih nadolih, ki blizo železnice ležé, ker zlasti veličanske dela poleg Barovnice za cegel in apno veliko lesa potrebujejo, in tako tudi v teh krajih od tedna

*) Na Štajarskem je taka mašína v Lanahu; za Krajnsko jo je naročil, kakor smo že povedali, gosp. Janez Baumgartner, ki ima velike opečnice (cegovnice), kjer se bojo omenjene cevi naprodaj delale.

do tedna strašne golíne — nov Kras — postajajo; več host je že čisto obritih. Tisti, ki so te zidarije prevzeli, namest da bi dali kuriti s šoto, ktere je blizo tam sila veliko, kupujejo les, kar se jim ga le navozi, in tako se seka vse, kar je le krajcarja vredno, — kjer so poprej gojzdi bili, so sedaj goljave, in ker po tem takem dež s stermín spera še tisto mervico perstí, iz ktere bi se zamoglo mlado drevje zarasti, ne bo na teh mestih kmalo nič druzega ko golo skalovje. Ker je tako ravnanje zoper gojzdno postavo, je gosp. Galle nasvetoval: naj kmetijska družba, ki ima tudi za prid gojzdništva skerbeti, to silno pokončevanje gojzdov naznani c. k. deželnemu poglavarstvu, da se gojzdna postava tudi poleg železnice v prid dežele natanjko spolnuje. Zbor je enoglasno poterdil ti predlog.

Gosp. Trenc, predsednik Kostanjevške podružnice, je poterdil tisti nov rezilnik za terte, kterega je kmetijska družba iz Estrajha (Krem-sa) dobila in se Kevšev rezilnik imenuje. Tudi skušnje v Vipavi so po naznanilu gosp. predstojnika in tehanta Grabriajana ti rezilnik tako poterdile, da si ga želí vsak vinorejic imeti, ker se terte ž njim kaj hitro in lepo po vsih krajih obrezovati zamorejo. Vipavci so po naznanilu častitega gosp. tehanta le v tem nekako skerbni, da bi ti nož predrag ne bil; al mi jim zamoremo povedati, da ne velja več kot 1 fl. 10 kr., in da kmetijska družba bo rada naročila prejemala. Če se jih veliko naročí, zna biti, da bo še kak krajcar nižji.

Gosp. Andrej Fleišman je priporočal hmeljorejo, ker po njegovih skušnjah se utegne hmelj na Krajnskem dobro sponašati. Zavernul je kmetovavce na podúk v „Novícah“, kterega je po nar boljših skušnjah na Českem, kjer je hmeljoreja na visoki stopnji, gosp. dr. Orel prav natanjko spisal.

Gosp. Ferdinand Schmidt je omenil dr. Malfattove skušnje zastran gojilobe krompirja, po kteri naj se krompir (kakor so „Novíce“ letos svojim bravcem že oznanile), z nekterimi drugimi sadeži kopulira. Čeravno ti svèt ne obeta veliko prida — pravi gospod Schmidt — naj se vendar poskusi, ker se lahko poskusiti da.

Dalje je gosp. Schmidt nasvetoval: naj napravi kmetijska družba letošnjo jesen spet v Ljubljani sadno razstavo. Zbor je enoglasno poterdil ti predlog, ker je gotovo, da očitne sadne razstave veliko pripomorejo k povzdigi sadjoreje. Pri ti priliki je naprosil gospode iz Dolenskega: naj bi skerbeli, da tudi iz Dolenskega, kjer je dosto lepega sadja, ga pride več v razstavo, kakor pri poslednjih dvéh razstavah, da po ti poti zvémo za vse sadne plemena, ki jih krajnska dežela ima, in da nam bo po tem lahko cepiče eden druzemu dajati po željah vsacega.

Gosp. Schaffer, posestnik Vinje Goríce poleg Trebna, je zboru poslal v dveh steklenicah eno sorto lanskega vina; v eni steklenici je bilo vino samo po sebi lanskega prav slabega pridelka, kislo in kalno; v drugi pa je bilo vino zboljšano s cukrom po navodu rajnega Pagliarucci-ta, naznanjenem v „Annalen 1847“. Čeravno se iz slabe sorte nikdar ne da žlahna kaplica narediti, je bilo vendar vino v drugi steklenici veliko bolji od unega v pervi, in lepo čisto kot zlato; stroški tega zboljšanja so se dobro splačali. (Konec sledí.)

Višnutova Kršna — Avatara
in njeni ostanki na rimsko-slovenskih spominkih.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Pa pojdimo nad rimske kamne, in glejmo, kar na njih na častje Višnu-Kršnata opominja.

Pervo ime, ktero je iz tega častja vzeto, je „Gavius“.

M. GAVIO. Maximo. Praef. Praet. Illyrican.
(V gradu Sekavskem nad Lipnico. Gruter stran 415.)

„Višnu haec epitheta gerit. 5) Govinda, quia pavit govam seu vaccas et adamavit mulieres pastorales Govastriguel“ piše Paulin *(Syst. stran 79)*. Besedi Striguel primeri česko oštri hatelka = čuvarica, stražkinja. Ime Gavius najde se tudi v synonimu VOLSARIVS *(Muhar 363)* in v pomanjšavni obliki GAVILIVS z latinskim pristavkom PECVLIARIS.

Drugo lastno ime iz Višnu-Kršnatovega častja vzeto je: Venima, in Venuleus.

Tinko Redsati. F. et. Banana. VENIMA. F. uxor. v. f.
(V Paternioni na Koroškem. Eichhorn II. 23.)

VENVLEO. Proculeo vix. an. I. dieb. X.
(V Ptuju. Gruter 541. 731., Muhar 410.)

„Višnu vocatur etiam Vana-mali, quia in campis seu solitudine pastorali floreo serto fuit coronatus et aliud sertum ex collo gestabat“, pravi Paulin na omenjenem mestu. Vana-mali, to je, z vencom obdani. Vana sanskritski, slovenski ven, v pomanjšavi venec, zato ženska imena Venima in možka Venul.

„Venimo“ in „Venula“ najdemo večkrat v gerčko prestavljena: Stephanus (στεφανος venec) Gruter 4. 2. Venima še staroslov. adjektiv primeri: vidimi, neotimi itd.

Tretje ime iz Višnu-Kršnatovega častja je Devognata. „Višnu epitheta gerit. 12) Devaginana filius Deae Devagni“. Paulin na omenjenem mestu. Celi rimski napis pa se glasí:

CISIACO. et. DEVOGNATAE ATIONIS. filiae uxori.
(Marinbreg (Mahrenberg) Muhar 397.)

Ime Cisiacus prijeto po boginji Cizi je za slavenskega zgodovinoslovca neskončno važno, ker mu služi za terden dokaz, da so stari Reti (Resavci, Resjani) tudi bili slavensko pleme. Strabo (IV.) piše, da so Reti prebivali gor od Koma (Comum) na podnožji planin proti jugu. Plini (III. 20.) piše: „V iztočnih in južnih gorah planin (Alpes) prebivajo Reti in Vindeličani, njihovi sosedje pa so Helveci in Boji“.

Lazi navodi iz galičke historie Velleja Patercula zlomek, v kterem se reče, da je na stočju Loizahe in Izara v drugi Retii stalo staro mesto Cisara, v kterem je leseni tempelj boginje Cize bil, ktero so Reti z veliko pobožnostjo častili. Ko so slavodobitni Rimljani tam rimsko naselbino vstanovili, in svojim bogovom oltare postavili, so tudi stanovnikom mesta tempelj še pustili in častenje boginje Cize dovolili. Bila pa je boginja Ciza (Cica, Ziza, na koroških kamnih se večkrat najde lastno ime Sissia *) *(Ankershofen 520.)* pri starih Slavjanih to, kar Mammosa Ceres *(Lucret. IV. v. 1161.)* pri Rimljanih. Od nje govorijo Knaut *(Prodrom. Misniensis p. 296)*, Naruszewicz *(II. p. 138)*, Hredawsky *(52)*, Crancius *(histor. ecclesiast. 1568 p. 4. 5.)*, Mone *(Gesch. d. Heid. im nördl. Europ. Leipzig 1822. II.)* Tedaj je bilo njeno častje pri Vendih lužičkih, meklenborskih, braniborških, pri Slavenih Moravskih, pri Polakih, pri Rusih, kar je temeljit dokaz za njeno slavensko narodnost. Nemška mitologia je ne pozna. Učeni J. Grimm *(Deutsch. Mith. stran 188.)* imenuje sicer boginjo Cizo, ali rêče, da je bila češčena v okolici augsburški (Augusta Vindelicorum), tedaj v slavenski zemlji Vindeličanov. Tudi Vollmer *(stran 370.)* jo imenuje slavensko boginjo od Resavcov in Vindeličanov in Serbov

*) Na kamnih starega mesta Ovilabis (Wels v Austrii) stojí SISA. MATER, ktero ime se na metliških (Mölker) kamnih polatinčeno MAMMIVS in MAMIA najde. (Phillibert Huber Austria ex Archiv. mellicensi illustrata stran 305—307). Med napisi Cisiacus, Cisiaca, Sissius in Sisa ni bitnega razločka. Ljudstvo še dandanašnji govorí cizati in sisati, zizi in cecki, siski in cicki.

v Lužici časteno. Odlomek Velejev pa se pri Laziu tako glasí *(Commentar reipubl. Rom. L. I. pag. 85—86.)*: „In ipsis Noricorum finibus civitatem — cinxerunt, quam appellabant Cisara ex nomine Deae Cizae, quam religiosissime collebant. Cujus templum quoque ex lignis barbarico ritu constructum, postquam eo Colonia Romanorum deducta est, inviolatum permansit, ac vetustate collapsum nomen colli servavit“. etc.

Plini vpiraje se na Katona *(Histor. nat. IV. 24.)*, kteri je nar boljši rimski etnograf bil, pravi, da so Reti pod vojvodom Retom (Resillus, Resimarus se najde dostikrat na rimskih kamnih *(Muhar I. stran 394.)* in pomeni toliko kot severno-slavensko „Svetozar“ od sanskritske besede: „rasa“, succus, liquidum, aqua, zato slovenske besede: res, resnica = svetlost, Klarheit, in imena potokov in rek Resava, Resa, polatinčeno Arsia — bistrica, čista voda, in mar, mr, svét) iz Hetruške se preselili, kar nam nov dokaz daja za slavensko narodnost Hetruskov. Blizo Marenberga še je srenja „Cizat“, in imen „Cizernik“, „Cizerl“ po Slovenskem zadosti.

Tudi Mannert, F. Müller, Niebuhr, sam Gibbon pravijo, da so Resavci hetruškega pokolenja. Hetruskov *) pa dozdaj še nobeden izverstin historik ni za Kelte oglasil, ravno tako ne Retov in Vindeličanov, ktere zadnje Servi *(I. c. ad 243.)* za Liburnsko pleme ima, in ktere je učeni Nemec Mannert *(Germ. 526)* tudi za Slavjane spoznal. Toliko tukaj mimogredé o starih Retih in Vindeličanih in boginji Cizi, kteri so pri Muharju ravno tako mogli za Celtogalle veljati, kakor Noričani. (Konec sledí.)

Novičar iz slavenskih krajev.

Iz Gradca 23. maja. Francoz Godard, od kterega čudne vožnje po zraku z balonom so „Novíce“ unidan povedale, nam je tudi 16. t. m., čeravno je deževno bilo, prav mično veselico napravil. Ob pol šestih na večer se je dvignul, počasi proti gostím meglam brodil, ki so precé nisko na zemlji ležale, ter se v kratkem, pred našimi očmí skril, da smo ga še le za nekaj minut, ker se je niže spustil, spet zagledali. En gospod, ki se je kre njega peljal, ni mogel lepote, ktere je bil priča, zadosta razložiti. Pravil je: da je bil veselja in čudenja vès omamljen, ko sta goste megle prederla in se više nad nje pripeljala, kjer je lepo sonce sijalo, megle pa, kakor morski valovi, se pod njima gibale. Vidíla sta bliskeče s snegom pobeljene verhunce gorá, med kterimi je tudi Triglav bil, ki so se iz megelj dvigavali, kakor bele skale iz morske globočine! Oj! mičen pogled človeškemu očesu!

Po ti vožnji je 22. t. m. druga bila, ali, žalibože! na žalosten spomin Godardu. Prav vesel se je ob pol sedmih na večer pod nebo vzdignul, brodil je spervega proti bregu Plavuču, al hitro se je nazaj obernul in prek ene straní mesta peljal, ter blizo sv. Petra na zemljo se podal. Bil bi tudi tibart vožnjo srečno dokončal, ako bi ga ne bil neki delavec, ki terdovratno ní opomina okoli stoječih porajtal, nesrečnega storil. Neumnež je ravno z nažganc pipo k balonu prišil, ko je Godard iz njega sopúh (gaz) spušal; sopúh se od iskre, ki so iz pipe priletele, užge, in mahoma je celi balon, kteri je nov, kakor pravijo, 4000 fl. veljal, bil rop neusmiljenega plamena. Pač velika škoda za ubozega moža! Zgubil je v tem hipu, tak rekoč, vse svoje premoženje in ob svoj zaslužek prišel. Al mislim, da bodo Gradčani svojo milostno serce pokazali in mu saj nekoliko pripomogli k novemu balonu! F. Šrol.

Iz Zagreba 23. maja. Gosp. Vukotinović je po „Novínah“ razglasil, da je svojo „Gostbo“ kot prvo osnovo že pred več leti v Zagreb dramatičnemu odboru v razsodbo poslal. Ker je pa sam spoznal, da drama „Gostba“ kot prva osnova nima cene dostojne, je rokopis od gosp. dr. D. nazaj vzel in vničil. Ker to gosp. Vukotinoviću popolnoma verjamemo, obžalujemo tolikoveč, da je Zagrebška kritika z zlo ostro vrezanim perom omenjeno „gostbo“ pretresla, ker po tem takem ne gré spisatelja igre grajati, ampak tiste, ki so jo dali igrati. Gosp. V. je rokopis „Gostbo“ vničil in po tem po osnovi „Gostbe“ nov drama spisal, kteri je pod naslovom: „Ivan i Janko“ iz razsodbe dramat. odbora od l. 1851 znana. Kako se je moral gosp. V. čudom začuditi, ko je svoje že davne večnim tminam izročeno delo v oglasniku „Novín“ za predstavo oznanjeno čital! Iz cele te zmešnjave pa izlazi ta žalostna resnica, da je gosp. dr. D. rečeno igro brez znanja gosp. pisatelja prepisal. — Al, ako je gosp. V. zastran predstave „Gostbe“ čist, ga pa nemoremo očistiti zastran jezika, v kterem on piše, in svojo pisavo celò s tem zagovarja: „da si o tem ne da po nobenem nič predpisati“. Al — to ne gré. Jezik se mora učiti, in nobeden, naj je veteran ali ne, ne smé po svoji tèrmi pisati; to kvarenje jezika pomeni. Mi štejemo g. Vukotinovića s ponosom med svoje književne prvake, al iskreno velim, da je nar več jezik gosp. Vukotinovića temu kriv, da ni on obče tako čislan, kakor bi po svojem povsod znanem rodoljubju zaslužil.

Naš hrvatski umetnik v slikarstvu, g. Karas, ki je lani Zagrebškemu muzeumu obraz umirajocega pesnika Stanka Vraza poklonil in s tem neprecenljivim darom srca vsih rodoljubov sebi prisvojil in vsacega štovatelja rajnega pesnika „Djulabij“ in „Glasov iz Žeravinske Dobrave“ s tim prekrasnim spominkom za vedne čase si hvaležnega storil, obrazuje sadaj v Karlovcu Ivana Gundulića o tisti dôbi, ko mu pod lipo sedečemu vila Slovinkinja javorove gosli izročuje,— ravno tiste gosli, na kterih je ime poljskega kralja Vladislava v svoji „Osmanidi“ v zvezde vkoval, s kterim spevom si je tudi svoje ime na véke poslavil. Slava mojstru Karasu za krasne njegove dela v umetníi narodni! Zorislav.

Iz Toplíc na Dolenskem 17. maja. —f—. Lepa spomlad se nam je prikazala po poznem snegu. Serce se ti smeja, kadar stopivši pod milo nebo zagledaš lepa žita po polji, bogato tersje po vinskih goricah, in cvetečo drevje po vertih in sadunosnikih. Vse veselo raste in obeto dobro letino, ako nas Bog toče, ki nam je že včeraj protila, in druge nesreče obvaruje. Saj pa tudi dobre letine že željno željno pričakujemo! Pičli pridelki čveterih pretečenih let zraven mnogih in velicih odrajtvil so ljudstva obožali, ter stare zaloge pobrali, hrame posušili, in žitnice do dna izpraznili. V marsiktero hišo se je stradež po sili pritepel — revnim prebivavcom nepovabljeni gost. Drugi se ga otepljejo s težavnim delom, pri kterem ne ravno malokrat clò svoje življenje v nevarnost postavljajo. V spričevanje omenim žalostne prigodbe, ki se 30. dan pretečenega mesca dogodila. Rano v jutro se poda Janez P., posestnik iz bližnje podružnice s. Nikolaja, iz doma, nekaj lesa po

---

*) Niebuhr (röm. Gesch. I. stran 117.) piše, da Tuscus ni druga, kakor oblika od »Turinus«, tedaj so se Hetruski domá gotovo zvali Turjani. Lastnih imén oseb in vesi »Turin«, »Turjani«, »Turjanci« itd. še je po Slovenskem več. Dionisi (I. 30 stran 24. b.) pravi: da so se kraj morja prebivavši Turjani veleli Rasena (primeri gori navedeno etimologičko izpelanje besede »Resillus«, »Ressimar«). Jez mislim, da je ime Rethus, Raethus nastalo iz Ressus, ker so gerški pisatelji dvojni ss radi obračali v tt (primeri γλοσση in γλοττη). Verjetno je, da so današnji Resjani potomki starih Rasenov. Njihov jezik ima zares še staroslovenske vlastitosti.

Kerki proti Novemmestu plavit. Iz hiše gredé odkazuje še ženi in otrokom nektera opravila, potem se loči — pač ni mislil, da za zmerom — ter gré in se na plav spustí. Že je bil dva jeza srečno preplaval, ali pri tretjem se mu plav razveže, plavec omahne, ter v vodo zderkne. Plavati menda vajen se še požene enekrat iz vode, ali silni vertinec, ki ga slap ravno pod jezom spočne, ga vselej spet nazaj pobije, dokler ga na zadnje za zmerom ne pokrije, ker mu na tako nevarnem kraju nikdo ni mogel na pomoč. Zapustil je plakajočo vdovo in šestero nedoletnih otrok, ki so scer vedli, da jim ga je voda vzela, vendar so le v svoji nedolžnosti dan za dnevom na vrata hodili pazit, od ktere straní bodo milega očeta zagledali. Še le 16 dní potem so izvlekli njegovo truplo iz vode, ter na bližnje pokopališče zanesli. — O tej priložnosti naj vam še drugo nič manj žalostno novíco povém. Nekako o poslednjem velkem snegu pride neki šivar iz Žužemberga v bližnjo Soteško grajščino, kjer je menda tudi nekaj dela imel. Domú gredé je revež nekoliko od pota zašel, ter vès prezebel v goščavi obležal komaj kacih 200 korakov nad starem gradom. Nobeden ni vedel, kje je, in kam je prešel. Kadar pa je sneg skopnil, ga najde tuji lovec, in potoma nekemu gospodu pové, kteri to reč dalje naznani. Tadaj zberó žandarji celo kardelo bližnjih vaščanov in iščejo nesrečnega šivarja skor celi dan 5. maja, pa brez vspeha. Že smo mislili, da je vsa ta reč gola zmišljava in laž, kakoršnih se tukaj ne manjka, kadar buče sadé. (Pravijo, da so buče tem debelejše, tem debelejšo laž ko tisti storí, ki jih sadí). Ali drugi dan nekdo drugi na mertvo truplo naletí, pa si spred silnega smradú blizo ne upa. Še le, ko je bila sodniška preiskava naravnana, so že trohnelega merliča v trugo spravili, ter na Soteškem pokopališču pokopali.

Med laží, s kterimi se po mislih babjovernih ljudí buče debelé, spada menda tudi naslednja pravlica: Neka žena se napravi njivo okopavat. Kadar pa svojo njivo okopava, ji nasrečna matika nekama čez mejo uide v sosedov del. Sosed pride, in viditi, da se je kos njegove njive k sosedovi zemlji pritisnil, se zgrozí, pa ne nad matiko, ktera je bila to reč zagrešila, temoč nad ženo, ter jo začne gerdo oštevati, neusmiljeno preklinjevati in hudemu izdajati. Pa, glej, kaj se zgodí! Ko bi mignul, nastane strašin vihar, silin piš potegne, in neznan kozel se prikaže, ki je imel brado, nogé in rogé, kakor vsi drugi kozli. Žena vsa v strahu hití k svojemu dojenčiku, kterega je bila kraj njive položila, in ga vzame v naročje, da bi jo ž njim domú potegnila. Kakor hitro pa otročička v naročju ima, se kozel splaši in zgine, in mati je bila iz nevarnosti. Malo dete, ker je še vse nedolžno bilo, je mater rešilo! — Lah pravi: „Se non e vero, e ben trovato“, kar se po našem pravi: „če je tud zlagano, je dobro saj skovano“.

Strah pred Turki, o kterem so bile „Novíce“ pisale, se je bil tudi po našem obližju raznesel, in o tem hujši, ker so bili vojščaki po naših selih razpoloženi, kar je v teh odročnih krajih redka in neznana reč.

Z 1. majom se v tukajšnih toplícah navadna koplja pričnè; pa dosihmal je le še malo kopavcov. Menda hladno vreme tujcom pot zavira.

Služba učitelja in organista na Toplícah je še vedno na ponudbo. Pa nikdo se za to službo ne oglasí, ktera celih 136 goldinarjev plače donaša!

Novičar iz mnogih krajev.

V zadnjem listu smo naznanili novi cesarski patent, po kterem je za celo cesarstvo opravilni red sodniških vradníj predpisan; danes še dostavimo, da ti patent, ki je v vsem primerjen razmeram sedanjega časa, obseže tudi to važno prenaredbo, da prihodnjič imajo po §. 197 te nove postave tudi deželne nadsodnije in naj višji sodnija na Dunaji s svojo razsodbo vred tudi vselej povedati: zakaj so tako ali tako razsodile, kar dosihmal pri naj višji sodníi navadno ni bilo in pri deželnih nadsodnijah le takrat, kadar so kakošno pravdo drugač razsodile, kakor nižji sodníja. To je važno za sodnike vse, pa je važno tudi za tiste ljudí, ki so v pravdi zapopadeni, da zvejo vzroke, na ktere se razsodba vpira; marsiktere pravde bo po tem takem konec, ki se je zdaj še dalje peljala, ker pravdarju ni bilo popolnoma jasno: zakaj je pravdo zgubil. — Ker se je nedavnej primerilo, da 3 soseske niso imele predpisane priprave zoper oginj, je c. k. ministerstvo ukazalo dotičnim vradnijam, ojstro čuti nad tem, da se vsaka srenja preskerbí s potrebno pripravo. — Belgiška kraljeva rodovína bo stopila s cesarsko austrianско rodovíno v bližnjo žlahto, ker sin belgiškega kralja bo vzel nadvojvodinjo Mario, hčer rajnega ogerskega palatina, za ženo. — Pruski kraljevič Friderik Vilhelm, prihodnji kralj, se je zaročil s kraljevičino Viktorio, hčerjo angleške kraljice. — Prihodnji austrianski poročnik pri turški vladi baron Bruk se je iz Dunaja že v Terst podal, in bo odtod kmalo v Carigrad odrinul. — Austrianska vlada je poklicala svojega poročnika pri Švajcarski vladi grofa Karnickega nazaj, ker se ne more ž njo poravnati. Kaj pa bo Švajca počela, če tudi parska, virtemberška in badenska vlada, ki so edinih misel z Austrio, svoje meje zapró Švajci? — Na Ogerskem terta tako dobro obeta, da vinska cena zmiraj nižji gré. — Skoraj bi ne verjeli, če bi ne bili v Zagrebškem časniku brali, da binkoštne praznike je več družin v Zagrebu *prisiljen post imelo*, ker za denar niso mogli mesa dobiti! — V Sokolovki (v Lvovski okrajni Galicie) je spet 6 ljudí po strupenih gobah nagle smerti umerlo; v neki družini pa so 4 osebe po njih hudo zbolele. — Nekdo je prerajtal (al je račun gotov ali ne, ne vémo), da v celem našem cesarstvu si ljudjé na leto iz nabiranja gojzdnih jagod 9 milionov gold. prislužijo! — Iz Turčie se še zmiraj nič gotovega ne zvé; ene novíce pravijo, da rusovski poslanec knez Menčikov, ker se mu na ugovor angleškega in francoskega poslanca Turčia noče vdati, je Carigrad že zapustil, druge pa, da se ga zapustiti še le pripravlja; samo to je gotovo in važno, da je sultan nove ministre izvolil, ki niso Rusu prijazni. Pomenljivo je o ti zadevi, da je ruski car naglo napravo telegrafa med Petrogradom in rusovskimi lukami černega morja ukazal. — V Kini je hud punt vstal: neki naslednik starodavne Kineške vlade je na svojo stran dobil sila veliko ljudstva, ki se je vzdignilo zoper sedanjo vlado, ki pa že tudi stoletja vlada v Kini. Če lih na drugem delu sveta, vendar ta prekucija ni brez overe za Europejsko kupčijo.

Lipova harfa.

(Litvanska narodna.)

Mlada pevka o potoku
Belih rožic je iskala,
Omahnula, va-nj je pala.
Val je unesel je do morja;
Morje pa jo valoveče
Verglo je na breg zeleni, —
Tam so ribči jo zagrebli.
Al na grobu vzrastla lipa,
Vzrastla lipa je košata,
In iz lesa mlade lipe
Bratec harfico zrezljal je,
Harfo krasno, tanjkoglasno.

»Oj kak nežno, oj kak milo
Lipova mi harfa poje!«
»»Da to lipova je harfa?««
Vzklikne mamica jokaje,
»»Oj to sestrica zgubljena,
To je mila hčerka moja.
Kako jasno si na ušesa
Čujem glasek njen doneti!
Kako milo nje dušico
Čutim liti v serce svoje!««

Zapisal Jeriša.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*

OGLASNIK št. 14.

k 43. listu Novic. 1853.

Kdor želí, kako oznanilo v *oglasniku* natisniti in Novicam pridjati, plača za *vsako verstico* z navadnim *srednjimi* čerkami 4 kr., če oznanilo le enkrat natisniti da; *dvakrat* 5 kr. *trikrat* pa 6 kr.; za vsakkratni natís je še 10 kr. za kolek (štempel) po novi postavi plačati.

J. Blaznik.

(47.) **Častivno spoznanje** (1)

izverstnega prizadevanje v sadjoreji.

Občnemu zboru c. k. kmetijske družbe v Ljubljani 10. dan tega je bilo naznanje dano, da sledeči gospodje zavolj posebne pridnosti, s ktero zasajajo sadne drevesa in skerbijo za njih požlahnjenje, zaslužijo z očitno pohvalo imenovani biti. Občni zbor, spoznaje da je tako obnašanje zares hvale in zahvale vredno, po kterem se sadunosnice v naši deželi množijo, sadjoreja žlahní in povzdiguje, in spodbadljivi izgledi celi okolici dajejo, je tedaj enoglasno sklenul, častivno spoznanje o tem prizadevanju sledečim gospodom očitno izreči:

gospodu baronu Apfaltern-u Alojzu, vlastniku Križke grajšine;

gospodu baronu Lichtenberg-u Leopoldu, vlastniku Jabliške grajšine;

gospodu marquis-u Gozzanit-u Ferdinandu, vlastniku Volčje grajšine;

gospodu Stare-tu Janezu, posestniku v Mengšu;

gospodu Derbič-u Jožefu, c. k. okrajnemu poglavarju v Černomlju;

gospodu Finc-u Matevžu, mestnemu zdravniku v Ljubljani in posestniku.

Ravno ti občni zbor je dalje sklenul: da naj se na nasvèt dotičnih podružničnih predstojništev sreberna svetinja za pridne sadjorejce sledečim kmetovavcem podelí:

gosp. Samsa-tu Jakobu, posestniku v Bistrici na Notrajnskem;

Resman-u Antonu, kmetu v Begnjah;

Kleindinst-u Lorencu, kmetu v Gorici v Mošnjiški fari.

Alešu Francetu, kmetu v Uranšici.

To da po sklepu občnega zbora sploh na znanje

glavni odbor c. k. kmetijske družbe
v Ljubljani 20. maja 1853.

(40.) **Naznanílo.** (3)

Ces. kr. uradnija za poskušanje denarjev in zamenovanje zlata in srebra v Ljubljani (na starem tergu v redúti h. št. 136) z nazóčim sploh na znanje da, da ima vsakteri denar novega kova, srebern kakor tudi c. k. nove cekine z letno številko 1853 s podobo Nj. c. k. veličanstva Franc Jožefa I., in da zamore tedaj vsako zlatnino in srebernino, ki pride v erarialno zameno, za tak denar zamenjati. — V Ljubljani 20. aprila 1853.

Štev. 2568. **Oglas.** (44. 2)

Kramar Miklavž Nec, prav za prav Snedic, leta 1776 v Srakolah na Gorenskem rojen, je 28. maliga travna tega leta v Vipavi v hiši Nr. 89 umerl, in v svojem testamentu, ki ga je naredil 18. mali travna, svoje naj bližnje žlahtnike za erbe določil.

Ker pa ti žlahtniki rajncega niso znani podpisani sodníi, se vsim tistim, kteri mislijo zavolj bližnje žlahte do te erbšine pravico imeti, s pričujočim oglasom da na znanje, da bo 6. dan rožnega cveta (junia) tega leta zjutraj ob devetih razprava Necove zapuščine. Naj tedaj tisti pridejo ali sami ali naj pošljejo v svojem imenu pooblastenca podpisani sodníi, da pravico skažejo do te erbšine, sicer se bo zapuščina s tistimi obravnala, ki so se za erbe oglasili, in se jim izročila.

Opomni se pa vsim deležnikom te erbšine, da morajo erbno pravico veljavno skazati in vse zato potrebne pisma oklicani dan sabo prinesti, zraven tega pa tudi berž sodníi enega pooblastenca naznaniti, kteri v sodniški okolici Vipavski ali saj blizo tukej stanuje.

Od ces. kralj. okrajne sodnije v Vipavi 29. mali travna 1853.

Dr. Tomšič.

(42.) **Preselitev štacune.** (k 2)

Podpisani dá na znanje, da se je iz štacune, ki jo je do sedaj pred čevljarskem mostom imel, na plac v gosp. Kantonitovo hišo Nr. 12 preselil, kjer si bo pri prodaji svojih izdelkov, kakor do zdaj, kupcom z dobrim blagom in kar bo le mogel, po niski ceni vseskozi postreči prizadeval. On ima na zbero lepo zalogo bukvovezarskih in galanteriških izdelkov, s kterimi se priporoči

Gašper Hadič,
bukvovez.

(43.) **Prememba stanovanja.** (2)

Podpisani zdravnik za zobé da na znanje, da se je preselil iz Bahabirtove hiše na Dunajsko cesto v hišo Nr. 79 v 1 nadstropje, to je, v tisto veliko hišo, kjer je spodej kavarnica, blizo gostivnice pri „slonu“. Od osmih zjutraj do šestih zvečer me najde vsak doma, kteri moje pomoči potrebuje: ali da mu naredim le nektere nove zobé ali pa vse, iz posebno lepe snove, stanovitne in brez bolečin, ali da mu popravim že vstavljene. Tudi derem gnjile zobé; ker je pa škoda zob zgubiti, zato nagnjite pilim in s svinčeno snovo zalivam (plombiram) tako, da tako zalit zob ne bolí več in terpí prav dober še veliko let.

Vsacemu postrežem kar je moč po ceni; revnim pa vse brez plačila storim.

Jož. Feldbacher,
zdravnik za zobé.